

Література

1. Ursula Bertes, Sandra de Vries, Nino Nolte (Hg.) (2007): *Fremdes Lernen. Aspekte interkulturellen Lernens im internationalen Diskurs*. Münster: Waxmann Verlag.
2. Michael Byram (1997): *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon: Multilingual Matters.
3. Bernadette Bideau. *Interkulturelles Lernen im Fremdsprachenunterricht?* April 12, 2017. *Language Study Teaching*. By Bernadette Bideau. [Електроний ресурс]: www.homeexposure.ca
4. Dr. Ulrich Zeuner, Technische Universität Dresden Fakultät Sprach- und Literaturwissenschaften/ Institut für Germanistik, Lehrbereich DaF, Landeskunde und interkulturelles Lernen [Електроний ресурс]: wwwpub.zih.tu-dresden.de/~uzeuner/...landeskunde/zeuner_...
5. Michaela Perlmann-Balme, Susanne Schwalb-Alexandra Schlemmer (2006): *EM neu Hauptkurs, Deutsch als Fremdsprache, Niveaustufe B2, Lehrerhandbuch*, 2006 Max Hueber Verlag Ismaning, Deutschland.
6. Susan Kaufmann, Erich Zehnder, Elisabeth Vandereiden, Winfrid Frank (2008) *Fortbildung für Kursleitende Deutsch als Zweitsprache, Band 3 Unterrichtsplanung und —durchführung* Hueber Verlag Ismaning, Deutschland.

Сікорський А.І.

кандидат технічних наук, головний спеціаліст
Київської міської державної адміністрації

ГЕНЕЗИС ПИСЕМНОСТІ ЯК ПЕРШИЙ ПРИКЛАД СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ ОСВІТНІМИ ЗАКЛАДАМИ

Анотація. Ця робота представляє розроблену нами економічну модель писемності. Дана модель була використана для аналізу генезису трьох видів писемності. Це дозволило нам відповісти на питання походження цих видів писемності, а також показати ключову роль писемності в створенні учбових закладів та причини їх співробітництва у стародавні часи. Також показано, як економічні фактори впливали на процес розвитку політики учбових закладів щодо розвитку писемності.

Ключові слова: модель писемності, походження перших учбових закладів давнини, співпраця між учбовими закладами.

Abstract. This article presents our economic model of writing. The model was applied in the genesis of three writing systems. As the result, we managed to determine how these writing systems were invented and the key role of writing in setting up the first ancient schools and what made them co-operate. It was also demonstrated how the economic factors influence the policy of schools on the writing development.

Key words: model of writing, setting up of the first ancient schools, cooperation between schools.

Вступ. Роль писемності в сучасному світі важко переоцінити, оскільки вже протягом декількох тисячоліть вона є головною базою розвитку людства, котра набагато прискорила накопичення і розповсюдження знань. Дослідження

демонструють, що писемність не є чимось застиглим. Виявляється, що це динамічна система, яка розвивається за певними правилами. Відкриття цих правил дозволило по-іншому подивитись на історичні факти, а саме, зрозуміти чому і для чого виникли учбові заклади стародавності, ким вони були засновані та як функціонували.

Виклад основного матеріалу. Численні автори розглядали писемність як лінгвістичне явище. У межах цієї парадигми, як стало очевидно, неможливо з певністю відповісти на питання хто, коли та навіщо винайшов писемність. Нині переважає думка, що писемність походить від піктограм. Ця думка знаходить підтвердження у великій кількості фактичного матеріалу. Проте, вона визначає початок писемності з моменту появи піктограм, ігнорує передпіктограмний період і тим самим не відповідає на поставлені вище запитання. Denise Schmandt-Besserat у своїх роботах намагалась включити до розгляду артефакти передпіктограмного періоду шумерської писемності — жетони (token). Її висновки визвали обґрунтовану критику, оскільки входили у протиріччя з достовірними фактами наступного періоду розвитку клинопису, та не пояснювали походження та значення, важливих з точки зору автора, достовірних фактів, згаданих в її же роботах.

Системний аналіз лінгвістичної моделі писемності показує, що ця система не задовольняє критеріям повноти та достатності і тому не може потенційно відповідати на поставлені вище запитання з початкового періоду писемності та моделювати поведінку системи в майбутньому, що становить головну мету моделювання систем. У цій роботі зроблена спроба побудувати модель без вищезгаданих недоліків. Автор назвав її економічною моделлю.

Модель писемності повинна включати в себе необхідну та достатню кількість елементів для існування писемності як системи, та виконання своєї головної функції — передачі повідомлення в просторі та часі. Елементи моделі повинні взаємодіяти між собою за чіткими алгоритмами, які описують усі процеси та умови їх поведінки. Серед відомих способів опису моделей, була вибрана алгоритмічна форма для опису процесу життєдіяльності писемності без пов'язання її до конкретної писемності, але яка описує всі риси реально існуючих писемностей. З огляду на вищесказане, дамо наступне визначення писемності. Писемність — це процес передачі повідомлення в просторі та часі за допомогою носія від відправника отримувачу через доступні засоби зв'язку.

Таке визначення писемності передбачає, що будь-який процес починається з моменту, коли у відправника є повідомлення, яке потрібно відправити отримувачу, який знаходиться у віддаленому від відправника місті, тому що прямий звуковий зв'язок між ними неможливий. Тобто, повідомлення у звуковій формі треба зафіксувати на носії, для передачі його у просторі та часі і цей процес триватиме певний час, достатній, щоб повідомлення на носії повністю збереглося. Далі носій з повідомленням передається у просторі до місця розташування отримувача і отримувач використовує носій з повідомленням для відтворення його у початковому вигляді. Розглянемо детально кожний елемент процесу.

1. Виникнення потреби у передачі повідомлення у просторі та часі.

2. *Вибір технології фіксації.* Цей вибір виконується згідно з вимогами до результату фіксації та, у результаті якого обирається носій та інструмент фіксації.

3. *Вибір коду для фіксації повідомлення на носії.* Код обирається разом відправником та одержувачем або створюється для цього конкретного повідомлення.

4. *Навчання відправника технологіям фіксації та кодування повідомлення* або доручення виконати роботу з фіксації тому, хто пройшов певне навчання. Тут є свої вимоги до навчання.

5. *Фіксація повідомлення обраним кодом на носії* за допомогою інструмента фіксації. Тут є свої вимоги до технології фіксації.

6. *Передача носія з повідомленням від відправника до одержувача у просторі та часі.* Для такої передачі теж існують свої вимоги.

7. *Навчання отримувача технології декодування повідомлення* з носія у початкову форму повідомлення або доручення виконати роботу по декодуванню комусь іншому, хто пройшов таке навчання. Тут є свої вимоги до навчання

8. *Одержання отримувачем носія з повідомленням* через засоби комунікації. Тут є вимоги до засобів комунікації.

9. *Декодування повідомлення* у початкову форму. Тут є вимоги до процесу декодування.

10. *Отримання повідомлення одержувачем у початковому вигляді.*

Слід зауважити, що ця модель отримала назву економічної, через наступні причини. Надані в пп. 2–10 технологічні процеси є матеріало- та працевитратними, і тому, потребують матеріальних витрат. Отже, крім суто технічних вимог, необхідно додати економічні фактори. Також необхідно зазначити, що у результаті виконаних дій ані одержувач, ані відправник не одержують прямого економічного зиску, але задовольняють якусь дуже важливу потребу шляхом передачі та обробки повідомлення, якщо не рахуються з матеріальними витратами та не отримують при цьому прямого економічного зиску. Умовою початку процесу є як наявність потреби у передачі повідомлення, так і наявність матеріальних ресурсів для здійснення такої передачі. *Фактор наявності матеріальних ресурсів є визначальним.*

Як видно з наведеного процесу, лінгвістична модель описує тільки процеси, що відбуваються в п. 3, при цьому не враховуючи інші пункти, та не деталізуючи усі вимоги до цього процесу, що не дозволяє прогнозувати розвиток подій у майбутньому. За роки існування лінгвістичної моделі, з її допомогою так і не були знайдені відповіді на ключові питання щодо походження писемності, тому що вона не враховує всіх процесів в об'єкті дослідження.

Економічна модель писемності описує реальні системи писемності, які є динамічними системами зі зворотнім зв'язком. У межах таких систем не стоїть питання щодо попередників писемності, оскільки функціонування таких систем не починається з розвинутої системи кодування повідомлень. Початковою системою кодування повідомлень, з якої починає функціонування системи писемності, може бути будь-яка, але оскільки вона виконує свою функцію у межах початкових вимог, то вона продовжує своє існування.

Зі зміною вимог, на будь-якому етапі її існування, починають змінюватися її компоненти. Чи зникне коли-небудь необхідність у передачі повідомлення у просторі та часі? Ми поки сказати не можемо, але оскільки система писемності є елементом виживання людської спільноти, то скоріше за все — ні. Чи є система писемності унікальною, існуючою тільки у людській спільноті? Відповідь негативна, оскільки у тваринному світі існують такі системи. Наприклад, позначати свою територію за допомогою екскрементів, характерно для ссавців-хижаків. Це теж повідомлення, яке сприймається зором та нюхом у спільноті хижаків.

Центри навчання писемності. Пункти 4 та 7 моделі писемності говорять, що центри навчання писемності виступають невід'ємною частиною системи писемності. Появу та розвиток таких центрів було зафіксовано в історичних документах у різних географічних пунктах для різних систем писемності. Найбільш повна картина того, як з'явилися такі центри на етапі зародження писемності представлена у документах періоду клинопису. Згідно з історичними фактами, поява учбових центрів була пов'язана з появою такої професії як писар. На першому етапі учбові центри існували у формі інститутів учнівства, які пізніше стали школами. Учбовий процес на першому етапі включав у себе техніку виготовлення носія повідомлень (глиняні таблиці) та засвоєння техніки нанесення знаків. Далі був процес засвоєння знаків. Оскільки знаки зберігались у вигляді погоджених з іншими писарями лексичних списків, то учні їх копіювали до повного засвоєння знаків. Ці копії ставали учбовим матеріалом для наступних поколінь учнів. Археологічні знахідки дозволяють оцінити розмір цієї діяльності. Тільки у місті Shuruppak з тисячі знайдених табличок 150 були лексичними списками, класифікованими відповідно до різних галузей знань (професії, рослини, тварини, ранги чиновників, ранги священників, списки богів, математичні терміни, списки товарів). Така традиція складати списки знаків була зафіксована і у стародавньому Китаї та Єгипті. За кількістю особистих печаток археологи нарахували 80 писарів у місті з населенням 15000–30000 осіб. Характерною є історія створення бібліотеки царя Ашшурбанипала, каталог якої складав понад 300 000 назв, плюс воскові таблиці і пергаменти (знайдено 30 000 таблиць). Цар розсилав своїх писарів по різних містах, де були храми або школи для копіювання різних текстів. G. Leick стверджував, що широке географічне розповсюдження (від Ur до Kish, та від Ebla (Syria) до Susa (Elam)) однакових лексичних списків, свідчить про процес уніфікації знаків, а, отже, і знань та про процес обміну між спільнотами писарів у різних країнах, які використовували клинопис.

Слід зауважити, що учбові центри з самого початку були установами, які орієнтувалися на клієнтів та існували в ринкових умовах. Тому вимоги щодо збільшення ефективності як самої технології писемності, так і ефективності учбового процесу діяли у них з самого початку. Конкуренція впливала як на зниження вартості послуг писаря, так і на методи навчання (замість одного учня набирали декількох, і так створювалась школа). Крім того, з'явилась спеціалізація за розділами знань. Хтось займався економічними текстами, а хтось сакральними,

і т.ін. На першому етапі спостерігався інтенсивний обмін на рівні погодження знаків, пізніше з появою спеціалізації такий обмін поступово зменшився аж до повного припинення, тому що знання були товаром та конфіденційною інформацією. Виконуючи замовлення клієнтів, писарі розвивали спеціальну лексику, створювали нові знаки, удосконалювали граматику. На піку розвитку клинопису нараховувалося понад 2000 єгипетських ієрогліфів і 50000 китайських ієрогліфів. Строки навчання такої кількості знаків були дуже довгими — 12 років для клинопису, 17 років — для єгипетських ієрогліфів, та все життя для китайських ієрогліфів. Особливо у китайській писемності спостерігалася велика кількість синонімічних за значенням знаків. Ступінь впливу економічних факторів на розвиток системи писемності, а з ним і на процес навчання, у різних системах був різним. В основному це залежало від головного замовника. Там, де це був бізнес, торгівля (Месопотамія), динаміка географічного розповсюдження та розвитку самої писемності і учбових закладів була високою, і, як ми знаємо, розвиток цього виду писемності завершився створенням найбільш ефективного її виду — абеткового письма фінікійців. Там, де це був державний адміністративний апарат, піктографічне письмо було надовго законсервовано, і питання переходу на абеткове письмо було вирішено тільки у країнах, для яких це було запозичене письмо (В'єтнам, Камбоджа, Лаос, частково Японія).

Слід зазначити, що така тенденція зберігається і в сучасних умовах. Там, де учбові заклади орієнтовані на бізнес-середовище та поставлені в ринкові умови, процес впровадження передових ефективних технологій навчання та генерації нових знань іде значно швидше порівняно з тими, де орієнтація йде на політику державного апарату.

Висновок. Як випливає з вищезгаданого, поява систем писемності зумовила появу учбових центрів у місцях використання писемності. Більш того, усі держави, які впроваджували у себе писемність, починали це робити зі створення учбових центрів. Проте, розвиток писемності вимагав не тільки створення учбових центрів, але й обміну інформацією між ними. Це було не тільки погодження лексичних списків, але й обмін знаннями, тому що лексичні списки фактично були енциклопедіями стародавнього світу. Наприклад, знайдені в Uruk глиняні таблиці, датовані 3300–2900 роками до н.е., як стверджує С. Walker на 85% були економічними текстами, а 15% — лексичними матеріалами. Треба зазначити, що учбові центри, особливо в країнах, що запозичували, творчо їх розвивали, оскільки необхідно було адаптувати запозичену писемність до місцевої мови. Навчання в учбових центрах не тільки писарів, але й лікарів, служителів культу, торговців, адміністраторів сприяло фіксуванню спеціальних знань та розвитку нових галузей науки та мистецтва.

Література

1. Schmandt-Besserat D., How Writing Came About, University of Texas Press, Austin, 1996. ISBN 0-292-77704-3.
2. Sagona T., The Wonders of Ancient Mesopotamia: How did writing begin? University of Melbourne, Presented by Museum Melbourne, 2012.

3. Visible Language. Inventions of Writing in the Ancient Middle East and Beyond (ed. C.Woods), Oriental Institute Museum Publications, 32, Chicago: University of Chicago, 2015, ISBN 978-1-885923-76-9.
4. Walker C.B.F. Cuneiform. The University of California Press/British Museum, 1987, ISBN 0-520-06115-2.
5. Leick G, Mesopotamia: The Invention of the City, Penguin Books Limited, 2002, ISBN 0140265740.
6. Mattessich R. The Oldest Writing and Inventory Tags of Egypt, University of British Columbia.
7. Larkin M., Earliest Egyptian Glyphs, vol.52, No. 2, March 1999, Archeological Institute of America. Tomb U-j at Abydos of Scorpion I king.
8. Gardiner A.H., Egyptian Grammar, Third Revised Edition. — Griffith Institute, 1957. — 646 p. — ISBN-10 0900416351.
9. <https://asia-business.ru/military/culture/writing/>
10. http://www.xianqin.org/paper/Chennianfu_OBI_Table_20120409.pdf
11. University of Washington's Visual Sourcebook of Chinese Civilization, depts.washington.edu/chinaciv
12. Резаненко В.Ф. Семантическая структура иероглифической письменности (Базовые структурные элементы). — Киевский государственный университет, 1985.

Тараненко Л.І.

доктор філологічних наук, доцент

доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови

Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ІНВАРІАНТНА ТА ВАРІАНТНІ МОДЕЛІ СТРУКТУРНО-ФАБУЛЬНОЇ ПОБУДОВИ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ПРИТЧ

Анотація. У статті за результатами аналізу структури текстів Євангельських притч обґрунтовано інваріантну алгоритмічну модель розгортання їхніх сюжетів за фабульними елементами. На основі отриманої моделі сформовано типові варіантні схеми структурної алгоритмічно-фабульної організації текстів притч.

Ключові слова: Євангельські притчі, текст, структурний аналіз, інваріантна структурна модель, варіантні алгоритмічні схеми, розповідь, настанова.

Abstract. In the paper by means of a structural analysis of the Gospel parables the author advances a unified model of their plot structure. On the basis of its components' differentiation the author forms variant schemes of the parables' algorithmic structure.

Key words: Gospel parable, text, structural analysis, invariant structural model, variant algorithmic schemes, narration, admonition.

Постановка проблеми. Структурна побудова притчі, як і будь-якого іншого тексту, характеризується, з одного боку, наявністю в ній певної сукупності традиційних фабульних елементів, з іншого — функціонуванням прямої або непрямої настанови, що концентрує дидактичний зміст її етичної ідеї.